

SINAASAPPELKWEEKERIJ 'LAO KAWAR''

EERSTE WOONHUIS

Heel duidelijk is de gedek of platgeslagen bamboe van de omwanding te zien. De tiangs of palen zijn van de stammen van de boomvaren, waarop de teekens van de afgevallen bladeren goed te onderscheiden zijn. D 15825

Deze ligt aan de voet van de berg Sinaboeng, op de hoogvlakte van de Karolanden (Oostkust van Sumatra), vlak bij 't meertje van diezelfde naam. De heer Konijn was vroeger bij de Rotterdam Tapanoeli Cultuur Mij als administrateur en ook een van de malaise-slachtoffers. Hij heeft echter niet stil gezeten en getracht om werk te krijgen en zoo kwam het plan bij hem op, om op een daarvoor geschikt terrein een sinaasappel-onderneming te beginnen. Eenige malen had hij de proeftuin „Soeka Radja” bezocht, welke uitsluitend voor de Citrus-cultuur is opgericht en daardoor kreeg het plan om een kweekerij op te richten, zoowel voor de vruchten als voor de verkoop van plantmateriaal, vaste vorm.

In de mooie streek, voor de sinaasappelcultuur geschikt, kon hij 20 ha grond voor 50 jaar in erfpacht krijgen.

Door steun van het Binnenlandsch Bestuur, Boschwezen, Dep. van Landbouw en „Vakvereniging van assistenten in Deli” kon hij hiermede beginnen.

In April 1932 werd met de ontginning begonnen door Batakkers, welke het zware oerbosch gingen kappen en branden, waarna 't plantverband werd uitgezet en ten slotte de verschillende sinaasappelsoorten uitgeplant werden, zooals Valencia late orange en Washington navel. Deze bibit, een 100 tal, kwam van het Departement van Landbouw, van de proeftuin te Malang. Later werden nog geplant 4 soorten grape fruit, n.l. Triumph, Manis besaar, Van Kuyk I en Duncan en de dwerg sinaasappel Satsuma (unshue) verder de citroenen Villafranca en ponderosa. In de toekomst zullen nog meerdere soorten geplant worden.

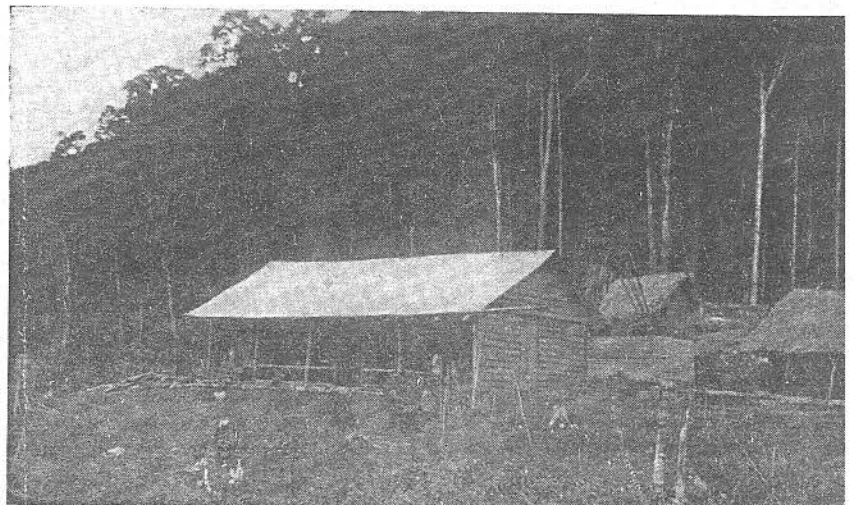
Om in de eerste jaren eenig inkomen te hebben werden tusschen de aanplant aardappelen en koffie (arabica) geplant. De aardappelen zijn van het Andijker Muis-type.

Aangezien het vrij ver van het cultuur-centrum van Deli ligt, was het niet gemakkelijk om Javaansche werkkrachten te krijgen. Batakkers gingen uit de aard der zaak zeer gemakkelijk, daar deze er wonen.

Momenteel heeft de heer Konijn de volgende regeling getroffen met de 8 Javanen en 8 Batakkers, die bij hem werken. Ze krijgen een loon van f 0.20 voor de halve dag, van 6 tot 11 uur en de rest van de dag kunnen ze gebruiken om een stuk grond van pl.m. 0.7 ha met aardappelen en groente voor eigen gebruik te beplanten. Van de opbrengst

van deze aardappelen krijgt de koelie 2/3 en de grondeigenaar 1/3. Dit is een gebruik van de streek, waaraan hij zich gehouden heeft. In Simeloengoen, de streek rondom Pematang Siantar, heeft men weer een andere methode; daar geeft een Batakker zijn grond aan een Chinees voor 3 jaren en mag hij er op verbouwen wat hij wil, maar met de verplichting om er klappers (kokosnoten) te planten; zoo heeft dus de Batakker na afloop van bovengenoemde periode een kleine klapper kebon (tuin). Verder geeft de heer Konijn een voorschot aan de koelies, in rijst, geld en plantmateriaal van aardappelen, van pl.m. f 50.—, wat langzamerhand terugkomt, als de aardappelen verkocht worden, waarvoor hij zijn bemiddeling verleent. De koelies zorgen dus op deze manier, door hun eigen stuk grond te onderhouden, dat de kweekerij schoon blijft. Nu is al gebleken, dat 't clean weeding systeem hier ongeschikt is, met het oog op het

Nieuwe woning van den heer Konijn, hoewel beter dan de eerste nog steeds zeer primitief D 15826

ongedierte, voornamelijk aardrupsen (*Agrotis ypsilon* Rott.). Speciaal op zaadbedden van de koffie en citrus kunnen ze enorme schade aanrichten, waardoor duizenden plantjes vernield worden. Van de 25.000 opgekomen koffiezaden b.v. bleven er met veel zorg en moeite slechts 7.000 over. Op maagiften, zooals Schweinfürter grün, loodarsenaat of aftreksel van akkar Toeba (*Derris elliptica* Benth) reageeren ze niet. Ze vreten er van, maar gaan niet dood, volgens den heer Konijn. Wegvangen is dan ook het eenigste afdoende middel.

Het huis van dezen pionier is nog primitief, waarvan bijgaand een foto; hij woont hier met zijn Europeesche vrouw en 2 kinderen. Het eerste, tijdelijke, huis was afgedekt met lalang (*Imperata cylindrica*) en de wanden van bilik of gedek (platgeslagen bamboe). Daarna bouwde hij een meer permanent huis, afgedekt met gegolfd plaatijzer.

Ook op groententeelt wil hij zich toeleggen. Nu zijn al geslaagd tuinboonen en rabarber, behalve dan de gewone groenten, zooals boontjes, worteltjes, etc., wat nieuwe groenten voor de Oostkust zijn. De groentezaden worden betrokken van de firma Turkenburg te Bodegraven. Groentezaden worden eveneens door hem verkocht, waarvoor hij een Batakker in dienst heeft, die ze op de verschillende passars (markten) van Brastagi, Kaban-Djahé en Seriboe Dolok verkoopt.

Het weer is hier vrij gunstig. Vrij veel zon en constante regenval, wat een gunstige factor is voor de sinaasappelcultuur. Om gegevens te verkrijgen over deze materie, zijn hier een regen-, een zonneshijmeter en een min./max. thermometer geplaatst, waarvan elke dag de gegevens genoteerd en elke

maand naar het Deli Proefstation in Medan doorgestuurd worden. De heer Konijn is zeer optimistisch gestemd ten opzichte van het slagen van de onderneming.

Koffiezaden worden in de regel op vrije grond op bedden uitgeplant, hier echter in kiembakken zonder glas, mannetje aan mannetje, om, zoodra ze pl.m. 15 cm zijn, op de kweekbedden uit te planten. Om de aardrupsen in deze kiembakken te vangen, worden tabaksbladeren op 't bed gelegd en elke dag afgezocht. Ook vertelde de heer Konijn ons eenige aardige staaltjes van de mentaliteit van de Javanen, wel aardig om even te vertellen.

Op zekere dag komt er een Javaan bij hem, wiens vrouw ruzie had gehad met de vrouw van een anderen Javaan, die ook bij hem werkte. Hij verzocht hem, de man van die vrouw te ontslaan, waar de heer Konijn uit de aard der zaak niets voor voelde, daar het een goede koelie was. Hij zei hem, dat de klager vrij was om te gaan waarheen hij wilde. Hij wees hem er op, dat binnen 14 dagen zijn aardappelen gerooid konden worden en dat de opbrengst vermoedelijk f 100,— zou bedragen. Daarvan zou dus de koelie 2/3 krijgen. Ging hij nu weg, dat zou de grond aan een ander komen. Maar dit maakte niet de minste indruk, want de volgende morgen was hij verdwenen en de heer Konijn hoorde nooit meer iets van hem.

Een kijkje op een marktdag te Brastagi. Op de voorgrond zakken met sinaasappelen, waarbij Batakkors staan